

IHMISOIKEUSSOPIMUSTEN VALVONTAELINTEN VIIMEISIMMÄT SUOSITUKSET: KIELELLISET OIKEUDET

Suosituksien perusteella hallituksen tulee ryhtyä toimiin ja raportoida seuraavalla määräaikaisraportoinnin kierroksella tuloksista. Koosteessa suositukset on huomioitu vuoden 2022 loppuun asti. Suositukset on kirjattu suoraan sellaisenaan, ilman analyysiä tai painotuksia. Joitakin alleviivauksia on kuitenkin tehty lukemisen helpottamiseksi. Suositukset ovat alun perin englanniksi, käännökset ovat epävirallisia. Joidenkin komiteoiden suositukset ovat koosteessa englanniksi. Tähän koosteeseen ei ole kerätty suosituksia, jotka liittyvät henkilöihin kielen, kulttuurin tai etnisyyden perusteella kohdistuvaan syrjintään, vihapuheeseen ja väkivaltaan (kts. syrjintää ja rasismia koskeva kooste ja tiivistelmä).

Sisällys

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT.....	2
Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)	2
Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)	3
Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (CESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)	3
Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2017 (CERD/C/FIN/CO/23).....	4
Lapsen oikeuksien komitea 2011 (CRC/C/FIN/CO/4)	5
Yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022 (A/HRC/WG.6/41/L).....	6
Itsenäinen asiantuntija ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien nautinnasta 2022 (A/HRC/51/27/Add.1).....	7
Eriyisraporttoija alkuperäiskansojen oikeuksista 2015 (A/HRC/33/42/Add.3).....	8
EUROOPAN NEUVOSTO.....	9
Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa 2020 (CM/ResCMN(2020)1)	9
Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta eurooppalaisesta peruskirjasta 2018 (CM/RecChL(2018)5). 10	
Ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen osapuolten komitea (GRETA) 2019 (CP(2019)6).....	11
Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä GREVIO/Inf(2019)9.....	11
Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) Suomea koskeva viides raportti (CRI(2019)38)	12
Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuute-tun Nils Muižnieksin Suomea koskeva ra-portti (CommDH(2012)27).....	12

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT

Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
<p>Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2022 (CEDAW/C/FIN/CO/8)</p>	<p>Visibility of the Convention, the Optional Protocol and the Committee's general recommendations</p> <p>11. The Committee welcomes the information that the Committee's concluding observations are directly distributed to the President of the Republic, Parliament, the ministries, the supreme court, the National Human Rights Institution, special ombudsmen, advisory boards, the Association of Finnish Local and Regional Authorities, the Åland Government, churches, religious communities, human rights institutes at universities and numerous civil society organizations. It also notes that the State party has provided capacity building programmes for prosecutors, the police, other law enforcement officers, teachers and military conscripts. It nevertheless regrets the absence of information on the inclusion of specific information on the Convention and the Committee's views under the Optional Protocol thereto, as well as the Committee's general recommendations in such programmes. The Committee is concerned that the formats in which information related to the Convention is made available may exclude certain groups, such as migrant women who do not speak or read the national languages and may therefore not be aware of their rights under the Convention or the remedies available to them.</p> <p>12. Recalling its previous concluding observations (CEDAW/C/FIN/CO/7, para. 9), the Committee recommends that the State party further strengthen its efforts to make widely known and give publicity to the Convention and the Optional Protocol thereto, including through means that will allow access to <u>women and girls who are not conversant in the State party's official languages</u>, as well as to facilitate access to information about the general recommendations and the views and recommendations of the Committee on individual communications and inquiries under the Optional Protocol.</p>	<p>Levittää CEDAW-sopimusta mm. parantamalla saatavuutta myös muilla kuin kansalliskielillä.</p>

<p>Ihmisoikeuskomitea 2021 (CCPR/C/FIN/CO/7)</p>	<p>Saamelaisten alkuperäiskansan oikeudet</p> <p>...Komitea panee merkille, ettei sopimusvaltio ole vielä ratifioinut ILO:n vuoden 1989 itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevaa yleissopimusta (nro 169) (1, 25 ja 27 artikla).</p> <p>(c) harkita ILO:n vuoden 1989 itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen ratifioimista (nro 169);</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifioiminen.</p>
<p>Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (CESCR) 2021 (E/C.12/FIN/CO/7)</p>	<p>Kielelliset oikeudet</p> <p>48. Komitea panee merkille, että saamen kieltä on alettu opettaa etäopetuksena, mutta on huolestunut siitä, ettei saamen kielten opetusta ja saamenkielistä opetusta edelleenkään anneta riittävästi, varsinkaan saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Komiteaa huolestuttaa myös se, ettei saamen kieliläillä säädetty saamelaisten oikeus saada palveluja omilla kielillään aina toteudu (13–15 artikla).</p> <p>49. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio tunnustaa saamen kielten opetuksen ja saamenkielisen opetuksen oikeudeksi.</p> <p>Tältä osin komitea suosittelee, että kun sopimusvaltio panee täytäntöön uudistettua kansalliskielistrategiaa ja kielipoliittista ohjelmaa, se parantaa saamen kielten opetuksen ja saamenkielisen opetuksen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua</p> <p>a) osoittamalla nykyistä enemmän resursseja opetusmateriaalin kehittämiseen,</p> <p>b) kouluttamalla lisää saamen kieltä taitavia opettajia, ja</p> <p>c) laajentamalla nykyisten, myös etäopetuksena toteutettavien, saamen kielten kurssien saavutettavuutta saamelaisalueen ulkopuolella.</p> <p>Lisäksi komitea suosittelee, että sopimusvaltio varmistaa, että sosiaali- ja terveysalan toimijat, myös yksityiset ja saamelaisalueen ulkopuoliset toimijat, noudattavat saamen kielilakiin perustuvaa velvoitetta taata palvelujen tarjoaminen saamen kielillä.</p>	<p>Saamenkielisen opetuksen saatavuuden ja laadun parantaminen</p> <p>a) enemmän resursseja opetusmateriaaleihin</p> <p>b) kouluttamalla lisää opettajia</p> <p>c) laajentamalla kielikurssien saavutettavuutta saamelaisalueen ulkopuolella</p> <p>Sote-alan toimijoiden tulee noudattaa kielilakia</p>
	<p>Saamelaisten kulttuuriset oikeudet</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifioiminen.</p>

	<p>50...Lisäksi komitea pitää valitettavana sitä, että Kansainvälisen työjärjestön (ILO) itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen, 1989 (nro 169) ratifiointi on viivästynyt (1 artiklan 1 kappale ja 2 artiklan 2 kappale sekä 11 ja 15 artikla).</p> <p>...Komitea myös kannustaa sopimusvaltiota jouduttamaan ILO:n itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen, 1989 (nro 169) ratifiointia...</p>	
<p>Rotusyrjinnän poistamista käsittelevä komitea 2017 (CERD/C/FIN/CO/23)</p>	<p>Tilastot</p> <p>6. Komitea arvostaa sopimusvaltion toimittamia tilastoja väestönsä koostumuksesta ja työllisyydestä. Komitea on kuitenkin edelleen huolestunut siitä, etteivät nämä tiedot anna kattavaa kuvaa siitä, miten eri ryhmät, kuten romanit, venäjän- ja vironkieliset, somalit ja saamelaiset, pystyvät nauttimaan taloudellisista ja sosiaalisista oikeuksistaan (1 artikla).</p> <p>7. Komitea palauttaa mieliin tarkistetut raportointiohjeensa (ks. CERD/C/2007/1, kohdat 10 ja 12) ja suosittelee, että sopimusvaltio eriyttää tiedonkeruunsa jatkossa siten, että se käyttää erilaisia etnisen monimuotoisuuden indikaattoreita ja sallii vastaajien vastata nimettöminä sekä valita, miten he identifioivat itsensä. Tämän eriyttämisen tarkoituksena on luoda riittävä empiirinen perusta sellaisen politiikan kehittämiseksi, jolla pyritään tehostamaan kaikkien mahdollisuuksia nauttia yhdenvertaisesti kaikkia yleissopimuksella suojattuja oikeuksia ja helpottamaan tilanteen seuranta.</p>	<p>Eritelty tiedonkeruu.</p>
	<p>Romaniyhteisöt</p> <p>12. Samalla, kun komitea toteaa romanikielen opetusta saavien oppilaiden määrän kasvaneen ja kiittää sopimusvaltiota tämän ansiokkaasti laaditusta romanipoliittisesta ohjelmasta, komitea on kuitenkin huolestunut siitä, että useimmat romanit kohtaavat vieläkin syrjintää taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien nauttimisessa, etenkin työn, asunnon ja koulutuksen saannissa (5 artikla).</p> <p>13. Komitea viittaa yleissuositukseensa nro 32 (2009) yleissopimuksen mukaisten erityisten toimenpiteiden tarkoituksesta ja soveltamisalasta sekä romanien syrjintää koskevaan yleissuositukseensa nro 27 (2000). Komitea suosittelee, että sopimusvaltio tehostaa toimiaan romanien integroimiseksi työ- ja</p>	<p>Mm. romanien koulutuksen ja romanikielen opetuksen tehostaminen.</p> <p>Seuraavassa raportissa tiedot toimien tuloksista.</p>

	<p>asuntomarkkinoille, romanilasten osallistamiseksi koulutukseen sekä romanikielen opetuksen edistämiseksi. Lisäksi komitea suosittelee, että sopimusvaltio antaa seuraavassa raportissaan komitealle tiedot toteuttamiensa toimien konkreettisista tuloksista.</p>	
	<p>Saamen kielet</p> <p>18. Komitea panee merkille, että Suomessa 75 % alle 11-vuotiaista saamelaislapsista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Komiteaa huolestuttaa se, että määrärahojen lisäämisestä huolimatta päteviä saamen kielten opettajia on vieläkin liian vähän. Lisäksi komitea panee merkille, että sopimusvaltio on ehdottanut saamen kielilain (1086/2003) muuttamista. Komitean tietoon on huolestuttavasti tullut, että saamenkielisiä sosiaali- ja terveyspalveluja on edelleen saatavilla liian vähän, vaikka sopimusvaltio on pyrkinyt vahvistamaan saamen kielten ja kulttuurin osaamista sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön keskuudessa (5 artikla).</p> <p>19. Komitea kannustaa sopimusvaltiota jatkamaan pyrkimyksiä saamen kielten elvyttämiseksi myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Komitea suosittelee myös, että sopimusvaltio varmistaa terveys- ja mielenterveyspalvelujen sekä sosiaalipalvelujen riittävän tarjonnan saamen kielillä.</p> <p>Lisäksi komitea toistaa suosituksensa, että sopimusvaltio ratifioi ILO:n yleissopimuksen nro 169 itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoista (ks. CERD/C/FIN/CO/20–22, kohta 19).</p>	<p>Saamen kielen elvyttäminen myös kotiseutualueen ulkopuolella.</p> <p>Sote-palvelujen (ml. mielenterveyspalvelujen) tarjonta saamen kielellä.</p> <p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifioiminen.</p>
<p>Lapsen oikeuksien komitea 2011 (CRC/C/FIN/CO/4)</p>	<p>Alkuperäiskansoihin ja vähemmistöihin kuuluvat lapset</p> <p>63. Komitea on huolestunut siitä, että romani- ja saamelaisvähemmistöihin kuuluvat lapset eivät saa romanin ja saamen kielillä terveydenhuoltopalveluja, mielenterveyspalvelut mukaan lukien, eivätkä terapiaa ja psykiatrista hoitoa. Komitea on huolestunut myös siitä, että romanin ja saamenkielisten koulutuspalvelujen ja virkistystoimintojen taso on riittämätön ja että tällaiset saamenkieliset palvelut ja toiminnat rajoittuvat saamelaisten pääasiallisille asuinalueille.</p> <p>64. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio</p>	<p>a) romanilaisten oikeuksien huomioiminen suunnitelmissa ja ohjelmissa</p> <p>b) romanilasten oikeus kulttuurisensitiivisiin koulutus- ja terveydenhuoltopalveluihin omalla kielellään.</p> <p>c) Koulutusta koskeva yhteistyö Ruotsin ja Norjan kanssa</p> <p>d) huomioida CRC-komitean yleissuositus nro 11</p> <p>e) ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi</p>

	<p>a) seuraa ja arvioi romani- ja saamelaislasten oikeuksien huomioon ottamista kansallisissa suunnitelmissa ja ohjelmissa;</p> <p>b) varmistaa, että romani- ja saamelaislapsilla, myös saamelaisalueen ulkopuolella asuvilla saamelaislapsilla, on oikeus kulttuurisensitiivisiin koulutus- ja terveydenhuoltopalveluihin omalla kielellään;</p> <p>c) tiivistää yhteistyötään Ruotsin ja Norjan hallitusten kanssa muun muassa asioissa, jotka koskevat koulujen opetussuunnitelmia, opettajien koulutusta, opettajien materiaalin tuottamista ja mediasisällön tuottamista saamelaislapsia varten;</p> <p>d) ottaa huomioon komitean yleisen huomautuksen no. 11 (2009) alkuperäiskansojen lapsista ja heidän yleissopimuksen mukaisista oikeuksistaan (CRC/C/GC/11); ja</p> <p>e) ratifioi ILO:n yleissopimuksen no. 169 itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoista.</p>	
<p>Yleismaailmallinen määräaikaistarkastelu (UPR) 2022 (A/HRC/WG.6/41/L)</p>	<p>6.8 Ratify the ILO Convention 169 on Indigenous and Tribal Peoples, thereby committing to uphold the full measures of human rights and fundamental freedoms (Denmark); Ratify the Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169) of the International Labour Organization (Germany);</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi</p>
	<p>6.9 Redouble ongoing efforts with a view to ratifying ILO Convention 169 (Peru);</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi</p>
	<p>6.10 Redouble efforts to ratify the Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169) of the International Labour Organization whose legislative amendments are still under process (South Sudan);</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi</p>
	<p>6.11 Ratify the ILO Convention 169 on indigenous people`s rights and redouble efforts to ensure the realization of all the human rights of the indigenous Sami people, particularly to a healthy environment and to receive education, social care and health services in their own language (Brazil);</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi. Saamelaisten oikeus terveelliseen ympäristöön sekä koulutukseen ja sote-palveluihin omalla kielellään.</p>
	<p>6.12 Ratify ILO Convention No. 169...(Paraguay);</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi</p>

	6.13 Engage the Sami people in the ratification process of the ILO Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 [No. 169] (Norway);	ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi
	6.14 Finalize the ratification process of ILO Convention 169, and strengthen measures to obtain the free and informed consent of the Sami people on projects that affect them (Mexico);	ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi
	6.201 Protect the Sami culture and ensure that the Sami people have access to social services in Sami-language (China);	Saamelaiskulttuurin suojaaminen ja saamenkielisten sote-palvelujen saatavuus.
Itsenäinen asiantuntija ikääntyneiden henkilöiden ihmisoikeuksien nautinnasta 2022 (A/HRC/51/27/Add.1)	76. Tiedon puute terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen saatavuudesta ja niiden hakemisesta luo esteitä ikääntyneille naisille ja kielellisten, uskonnollisten ja etnisten vähemmistöjen jäsenille sekä pakolaisille ja maahanmuuttajille. Terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen ammattilaisille olisi annettava koulutusta ihmisoikeuksista ja kulttuurin huomioon ottamisesta. Hallituksen tulisi harkita kulttuurin huomioon ottavan koulutuksen rahoituksen lisäämistä tällaisille ammattilaisille.	Tiedon puute sote-palvelujen saatavuudesta esteenä ikääntyneille naisille ja mm. kielellisten vähemmistöjen jäsenille. Sote-ammattilaisille koulutusta ihmisoikeuksista ja kulttuurin huomioimisesta. Lisää rahoitusta tälle koulutukselle.
	77. Kieleen sekä etniseen ja alkuperäistaustaan perustuva syrjintä syvenee ikääntyneiden kohdalla. Muiden kuin suomea äidinkielenään puhuvien dementiaa sairastavien henkilöiden tarkoituksenmukaisten ja kulttuurin huomioon ottavien palvelujen suunnittelussa tulisi huomioida, että ikääntyneet dementiaa sairastavat saattavat palata käyttämään alkuperäistä kieltään ja menettää aiemman kykynsä kommunikoida toisella kielellä.	Mm. kieleen perustuva syrjintä syvenee ikääntyneiden kohdalla. Palvelujen suunnittelussa huomioitava, että dementiaa sairastavat voivat palata käyttämään pelkästään alkuperäistä kieltään.
	78. Itsenäinen asiantuntija suosittelee, että hallitus lisää yhtä kolmesta saamen kielestä äidinkielenään puhuvien terveydenhuollon ammattilaisten määrää ja antaa kulttuurikoulutusta muille kuin saamelaisille terveydenhuollon työntekijöille, jotka työskentelevät ikääntyneiden saamelaisten parissa, erityisesti niiden kanssa, joilla on kognition heikentymää, mukaan lukien dementiaa sairastavat.	Lisää saamen kieltä äidinkielenään puhuvia terveydenhuollon ammattilaisia. Kulttuurikoulutusta terveydenhuollossa ikääntyneiden saamelaisten parissa työskenteleville.
	79. Ikääntyneen saamelaisväestön henkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä tukevia, saamenkielisiä matalan kynnyksen palveluita on myös kehitettävä ja ne on turvattava. Myös saatavuus ja saavutettavuus tulee turvata saamelaisten kotiseutualueella. Näiden	Ikääntyneiden saamenkielisten matalan kynnyksen terveystalot.

	<p>palveluiden kehittämiseen tarvitaan saamelaiskielistä ammattihenkilöstöä, joka tuntee saamelaiskulttuurin.</p>	
	<p>88. Vaikka verkkopalveluja käyttävien ikääntyneiden osuus on kasvussa, saavutettavuusongelmia on edelleen muun muassa sellaisten ikääntyneiden kohdalla, joilla ei ole digitaalista lukutaitoa johtuen ohjauksen ja koulutuksen puutteesta tai kyvyttömyydestä pysyä mukana nopeassa ja muuttuvassa teknologiassa, mukaan lukien sähköinen tunnistautuminen pankkeja varten. Itsenäinen asiantuntija korostaa, että sähköisille palveluille tai säännöksille tarvitaan edelleen pikaisesti vaihtoehtoja, jotta digitaalisiin palveluihin liittyvä tuki voidaan vakiinnuttaa. Myös <u>selkokieltä</u> tarvitaan joillekin ikääntyneille, erityisesti ikääntyneille maahanmuuttajille, lukutaidottomille ikääntyneille ja <u>kielellisiin</u>, uskonnollisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluville ikääntyneille, jotta voidaan varmistaa tietoon perustuva päätöksenteko.</p>	<p>Verkkopalveluiden saavutettavuusongelmat: Sähköisille palveluille tarvitaan edelleen pikaisesti vaihtoehtoja. Myös selkokieltä tarvitaan joillekin ikääntyneille, kuten kielellisiin vähemmistöön kuuluville.</p>
	<p>100. Hän kannustaa hallitusta kiinnittämään enemmän huomiota niiden ikääntyneiden romanien, saamelaisten ja muiden kielellisiin, uskonnollisiin tai etnisiin vähemmistöihin kuuluvien tarpeisiin, jotka asuvat maaseutu- ja syrjäseuduilla sekä taajamissa. On olennaisen tärkeää suunnitella ja toteuttaa käyttökelpoisia liikenne- ja infrastruktuurivaihtoehtoja ikääntyväälle väestölle, jotta varmistetaan heidän mahdollisuutensa käyttää keskeisiä palveluja.</p>	<p>Lisää huomiota maaseudulla ja taajamissa asuvien mm. kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden tarpeisiin.</p>
<p>Erityisraportoiija alkuperäiskansojen oikeuksista 2015 (A/HRC/33/42/Add.3)</p>	<p>88. Jotta voitaisiin varmistaa se, ettei Metsähallituksesta annetun lain täytäntöönpano rapauta saamelaisten ihmisoikeuksia, saamelaiskäräjille, kolttien kyläkokoukselle sekä asianosaisille saamelaisyhteisöille tulisi taata aiempaa suurempi sananvalta asiaan liittyvissä prosesseissa. Vähintään laissa asetettuihin kuntakohtaisiin toimikuntiin tulisi tulla täysi ja tehokas saamelaisedustus ja edustajille tulisi antaa selkeästi määritelty valtuutus arvioida kaikkien toimien mahdollisia vaikutuksia saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ennen kuin mitään lupia myönnetään. Tällaisten lupien myöntämisestä tulisi pidättäytyä kokonaan, jos on olemassa vaara, että toiminta horjuttaa saamelaisten tai kolttien elinkeinojen ja kulttuurin</p>	<p>Saamelaisten mahdollisuudesta arvioida kotiseutualueella tapahtuvan toiminnan (kuten kaivostoiminnan) vaikutusta saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ennen toimilupien myöntämistä.</p>

	harjoittamisolosuhteita tai jos ne aiheuttavat merkittävää vahinkoa poronhoidolle.	
	89. Suomen tulisi ensisijaisena asiana varmistaa, että saamen kielen elvytysohjelma saa riittävää ja pitkäaikaista rahoitusta, että sen toteutusta arvioidaan vuosittain ja että siitä raportoidaan edelleen YK:n ihmisoikeusmekanismeille sopimusvalvontaelinten arvioinnin yhteydessä. Suomen tulisi puuttua saamenkielisten opettajien ja oppimateriaalien puutteeseen erityisesti lukumäärältään pienempien koltan- ja inarinsaamen osalta ja varmistaa, että etäoppimiselle annetaan lisärahoitusta. Läheisessä yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa Suomen tulisi kehittää saamelaista opetussuunnitelmaa saamelaisten kotiseutualueella annettavaa opetusta varten ja valmistella ja hyväksyä kansallinen opetussuunnitelma yhdessä saamelaiskäräjien kanssa sen varmistamiseksi, että siihen sisältyy riittävästi saamelaisten historiaa ja kulttuuria koskevaa opetusta ja että se on paikkansapitävää.	Saamen kielen elvytysohjelman rahoitus ja seuranta. Saamenkielisten opettajien ja oppimateriaalien puutteeseen puuttuminen. Etäopetukselle rahoitusta. Saamelaisen opetussuunnitelman kehittämistä yhdessä saamelaisten kanssa.

EUROOPAN NEUVOSTO

Valvontaelin	Suositus	Tiivistelmä
Ministerikomitean suositukset kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa 2020 (CM/ResCMN(2020)1)	<i>Suosituksset välittömiksi toimiksi:</i> 4. varmistetaan yhteiskunnallinen yhteisymmärrys Suomen kaksikielisyydestä (suomen kieli ja ruotsin kieli) lisäämällä korkeimman poliittisen tason tukemaa tietoista ja selkeää sitoutumista siihen. Tämän rajoittamatta perustuslailla säädettyä velvoitetta, Suomen viranomaisten olisi ryhdyttävä avoimeen vuoropuheluun ruotsinkielisen väestön kanssa näiden ensisijaisista tavoitteista sen varmistamiseksi, että ruotsinkielisiä julkisia palveluja koskevat sitoumukset ovat realistisia, tehokkaita, että niillä on riittävät resurssit ja että niitä seurataan säännöllisesti.	Yhteiskunnallinen yhteisymmärrys Suomen kaksikielisyydestä. Avoin vuoropuhelu ruotsinkielisen väestön kanssa, jotta ruotsinkieliset palvelut ovat tehokkaita ja riittävästi resursoituja.
	<i>Muut suositukset</i> 5. pitää yllä joustavaa ja avointa lähestymistapaa puiteyleissopimuksen soveltamisalaan ja virallistaa vuoropuhelu	Joustava ja avoin lähestymistapa yleissopimukseen. Karjalankielisten suojelun vahvistaminen lainsäädännössä.

	karjalankielisten edustajien kanssa, jotta voidaan vahvistaa heidän suojeluaan kansallisessa lainsäädännössä;	
	7. ...viranomaisten olisi edelleen pyrittävä yksimielisyyteen... ILO:n yleissopimuksen nro 169 alkuperäis- ja heimokansoista ratifioimisesta sekä Pohjoismaisesta saamelaissopimuksesta.	ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi Pohjoismaalaisen saamelaissopimuksesta yksimielisyys
	8. varmistetaan, että ruotsinkielisillä on käytännössä mahdollisuus saada terveydenhuoltoja sosiaalipalveluja äidinkielellään. Erityisesti olisi pyrittävä torjumaan moniperusteista syrjintää, joka kohdistuu näitä palveluja käyttäviin ruotsinkielisiin lapsiin, vanhuksiin ja vammaisiin. Viranomaisten tulee seurata tarkoin ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien toteutumista ja tarvittaessa ryhtyä toimiin niiden toimeenpanemiseksi käräjäoikeuksissa.	Ruotsinkielisten mahdollisuus saada sote-palveluja omalla kielellään. Palveluja käyttävien moniperustaisen syrjinnän torjunta. Oikeuksien toteutumisen seuranta.
	9. selkeytetään tiiviissä yhteistyössä saamelaisten kanssa lakisääteisiä oikeuksia, jotka koskevat saamenkielisiä terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja saamelaisten kotiseutualueella, ja määritellään saavutettavissa olevat ja mitattavissa olevat tavoitteet. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi käytettävissä olisi oltava riittävät budjettivarat. Lisäksi viranomaisten olisi arvioitava saamenkielisten palvelujen tarve, ja tarvittaessa harkittava tiettyjen saamenkielisten palvelujen tarjoamisen tukemista saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella;	Selkeyttää saamelaisten oikeuksia saada saamenkielisiä sote-palveluita kotiseutualueella. Selkeät tavoitteet ja niille budjettivarat. Palvelujen tarpeen arviointi.
	10. vahvistetaan tukea saamen kielen opetukselle kiinnittäen erityistä huomiota kielipesiin, etäopetukseen ja opettajankoulutukseen. Lisäksi viranomaisten olisi lisättävä ponnistelujaan romanikielen ja karjalan kielten elvyttämiseksi edistämällä aktiivisesti näiden kielten opetusta ensimmäisenä kielenä kouluissa;	Saamen kielen opetuksen tukeminen, erityinen huomio kielipesiin, etäopetukseen ja opettajankoulutukseen. Romanikielen ja karjalan kielten elvyttäminen edistämällä kieliopetusta ensimmäisenä kielenä.
Ministerikomitean suositukset alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevasta eurooppalaisesta	Ministerikomitea suosittelee, että Suomen viranomaiset ottavat huomioon kaikki asiantuntijakomitean havainnot ja suositukset sekä kiireellisesti	Saamen kielen opetuksen vahvistaminen, myös kotiseutualueen ulkopuolella. Pysyvä rahoitus kielipesille ja aikuiskoulutukselle.

<p>peruskirjasta 2018 (CM/RecChL(2018)5)</p>	<p>1. edelleen vahvistavat saamenkielistä opetusta myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, erityisesti myöntämällä pysyvän rahoituksen kielipesille ja aikuiskoulutukselle;</p>	
	<p>2. ryhtyvät lisätoimiin varmistukseen ruotsin- ja saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen saavutettavuuden;</p>	<p>Ruotsin- ja saamenkielisten sote-palvelut</p>
	<p>3. lisäävät ja parantavat romanikielisten opettajien koulutusta, laajentavat romanikielisten oppimateriaalin tuotantoa ja lisäävät romanikielen opetustarjontaa;</p>	<p>Romanikielisten opettajien koulutus, oppimateriaalin tuotanto ja opetustarjonta.</p>
	<p>4. ryhtyvät toimiin lisätäkseen tietoisuutta Suomen alueellisista kielistä ja vähemmistökielistä sekä suvaitsevuuksia niitä kohtaan.</p>	<p>Tietoisuuden lisääminen alueellisista kielistä ja vähemmistökielistä.</p>
<p>Ihmiskaupan vastaista toimintaa koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen osapuolten komitea (GRETA) 2019 (CP(2019)6)</p>	<p>GRETA considers that the Finnish authorities should continue their efforts to detect and prevent THB through border control measures, in particular in the context of increased migration flows. This should include introducing a checklist to identify potential victims of THB applying for visas and the provision of written information to foreign nationals planning to travel to Finland, in a <u>language</u> that they can understand, in order to alert them to the risks of THB and to inform them of their rights and where to turn for advice and assistance. GRETA refers in this context to the United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) 2014 Recommended Principles and Guidelines on Human Rights at International Borders;</p>	<p>Mm. kirjallisten tietojen antaminen Suomeen matkustamista suunnitteleville ulkomaalaisille ihmiskaupan riskeistä ja auttamisjärjestelmistä sellaisella kielellä, jota he ymmärtävät.</p>
<p>Euroopan neuvoston nainiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä GREVIO/Inf(2019)9</p>	<p>IV. Suojelu ja tuki C. Yleiset tukipalvelut (20 artikla) 1. Sosiaalipalvelut 18. GREVIO kehottaa painokkaasti Suomen viranomaisia varmistamaan, että paikallisten, kunnallisten ja alueellisten viranomaisten sekä sosiaalipalvelujen keskuudessa otetaan käyttöön ohjelmia, joilla pyritään varmistamaan uhrien toipuminen väkivallasta ja taloudellinen riippumattomuus auttamalla heitä taloudellisesti, kouluttamalla heitä ja avustamalla heitä työnsaannissa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä kohtuuhintaisten, pysyvien asuntojen tarjoamiseen kaikille väkivallan naisuhreille ja heidän lapsilleen,</p>	<p>Mm. kieliesteiden ylittäminen nainiin kohdistuvan väkivallan uhrien tukemisessa.</p>

	<p>etenkin uhreille, jotka eivät voi jäädä kotiinsa, ja naisten turvakodissa oleskelleille uhreille jatkotoimena.</p> <p>Lisäksi on parannettava tietoisuutta naisiin kohdistuvan väkivallan eri muodoista sekä kulttuurisensitiivisyyttä kansallisiin vähemmistöihin, kuten saamelaisiin, ja muihin Suomen erityisiin naisryhmiin kuuluvien naisten erityistä tilannetta kohtaan. Tällä tietoisuuden parantamisella on pyrittävä tarjoamaan asianmukaista tukea, joka on sovitettu kaikkien uhrien yksilöllisiin erityispiirteisiin, oikeuksiin ja tarpeisiin sekä ylittämään <u>kieliesteet</u>.</p>	
	<p>F. Auttavat puhelimet (24 artikla)</p> <p>22. GREVIO kehottaa Suomen viranomaisia varmistamaan valtakunnallisen auttavan Nollalinja- puhelinpalvelun tarjoamisen nykyistä useammalla kielellä, etenkin saamen kielellä, vähentääkseen niitä kieliesteitä, joita osa Suomessa asuvista naisista nykyisin kohtaa hakiessaan apua...</p>	<p>Nollalinja- puhelinpalvelun tarjoaminen useammalla kielellä, etenkin saamen kielellä, vähentääkseen kieliesteitä.</p>
<p>Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) Suomea koskeva viides raportti (CRI(2019)38)</p>	<p>4. Kotouttamispolitiikka</p> <p>Politiikka- ja muut ohjelmat</p> <p>68. ECRI toistaa suosituksensa, että Suomen viranomaiset pohtivat tapoja saattaa voimaan yhtenäinen ja kattava tietojenkeräysjärjestelmä, jolla voidaan seurata ECRI:n huomion kohteena olevien ryhmien tilannetta käyttämällä tietoja luokiteltuina etnisen alkuperän, <u>kielen</u>, uskonnon ja kansallisuuden mukaan. Tietoja pitäisi kerätä julkisen toiminnan eri osa-alueilta, ja viranomaisten tulisi varmistaa niitä koskeva tiukka luottamuksellisuuden, ilmoitetun ennakkosuostumuksen ja omaehtoisen itseidentifikaation periaatteiden noudattaminen. Järjestelmän tulisi ottaa myös huomioon kaksi- tai moniperusteisen syrjinnän mahdollisuus.</p>	<p>Eriteltyä tiedonkeruuta</p>
<p>Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun Nils Muižnieksin Suomea koskeva ra-</p>	<p>122. Suomen perustuslaki on tunnustanut saamelaisten aseman Suomen alkuperäiskansana ja taannut heille erityiset kulttuuriset ja kielelliset oikeudet. Oikeuksien tunnustaminen ei kuitenkaan toistaiseksi ole ulottunut maanomistus- eikä poronhoito-oikeuksiin, vaikka YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista ja ILO:n sopimus nro 169 selvästi antavat oikeuksia näillä alueilla.</p>	<p>ILO:n yleissopimuksesta nro. 169 (pääosin maanomistus- ja poronhoidon näkökulmasta). Keskeinen kysymys ovat erityistoimenpiteet, joita saamelaisten taloudellisten ja kulttuuristen</p>

<p>portti (CommDH(2012)27)</p>	<p>Ihmisoikeusvaltuutettu huomauttaa, että Suomen valmistelut ILO:n sopimuksen nro 169 ratifioimiseksi ovat kestäneet jo yli 20 vuotta. Keskeinen kysymys ovat erityistoimenpiteet, joita saamelaisten taloudellisten ja kulttuuristen alkuperäiskansaoikeuksien varmistaminen edellyttää. Kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaan erityistoimenpiteet voivat olla perusteltuja kyseisessä tilanteessa edellyttäen, että ne ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuihin hyväksyttäviin päämääriin nähden. Ihmisoikeusvaltuutettu haluaa myös painottaa, että ratifiointimenettelyä ei tule katsoa vain nollasummapelinä, sillä valtaväestön nautintaoikeudet ja heidän oikeutensa harjoittaa elinkeinojaan tulisi ottaa huomioon.</p>	<p>alkuperäiskansaoikeuksien varmistaminen edellyttää.</p>
	<p>123. Ihmisoikeusvaltuutettu kehottaa Suomea ratifioimaan ILO:n sopimuksen nro 169 ja tunnustamaan saamelaisten maankäyttöoikeudet ja oikeuden harjoittaa perinteistä poronhoitoa. Muiden lakiuudistustarpeiden yhtenäinen käsittely edellyttää eri ministeriöiden tiivistä yhteistyötä. Tämä helpottaisi myös neuvotteluja saamelaisedustajien kanssa, joilla on oltava merkittävä rooli ratifiointiprosessissa. Ehdotus eduskunnan ja saamelaiskäräjien yhteisen ratifiointityöryhmän perustamisesta on todella harkitsemisen arvoinen. Metsähallituksen uudistaminen tarjoaa myös mahdollisuuden löytää innovatiivisia ratkaisuja esillä oleviin kysymyksiin. Meneillään olevissa neuvotteluissa pohjoismaisen saamelaissopimuksen aikaansaamiseksi painotetaan, että saamelaiskysymys ylittää valtioiden rajat, ja neuvotteluissa saatetaan korostaa myönteisiä käytäntöjä ja mahdollisuuksia yhdenmukaistettuun lähestymistapaan.</p>	<p>ILO:n yleissopimuksen nro. 169 ratifiointi. Eduskunnan ja saamelaiskäräjien yhteisen ratifiointityöryhmän perustamisesta. Metsähallituksen uudistaminen.</p> <p>Pohjoismaalaisesta saamelaissopimuksesta. Painotus, että saamelaiskysymys ylittää valtioiden raja.</p>